

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЗДО ТА СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійної програми

012 «Дошкільна освіта»

Хлиста Ірина Сергіївна

Керівник к.п.н. Швець Т.А.

Рецензент _____

(наук .ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО ТА СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	7
1.1. Сутність патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.....	7
1.2. Партнерська взаємодія ЗДО та сім'ї як фактор патріотичного виховання.....	11
1.3. Педагогічні умови організації партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання	15
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО ТА СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	21
2.1. Організація констатувального етапу дослідження.....	21
2.2. Реалізація педагогічних умов організації партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї в контексті патріотичного виховання.....	34
2.3. Результати дослідження.....	36
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ	48
Додаток А. Критерії, показники та рівні патріотичної вихованості дошкільників.....	48
Додаток Б. Компоненти, критерії, показники патріотичної вихованості дошкільників та діагностичні завдання для виявлення рівнів патріотичної вихованості.....	50
Додаток В. Діагностичні завдання для визначення рівнів патріотичної вихованості дошкільників.....	51
Додаток Г. Матеріали для опитування вихователів.....	56
Додаток Г. Анкета для батьків	57
Додаток Д. Тренінгова програма «Патріотичне виховання у	

дошкіллі».....	59
Додаток Е. Тематичне планування практикумів для вихователів закладів дошкільної освіти.....	60
Додаток Є. Ігровий комплекс «Україна – моя країна».....	62
Додаток Ж. Державні та народні символи (приклади дитячих робіт).....	63
Додаток З. Проєкт «З любов'ю до Батьківщини».....	64
Додаток И. Приклади лепбуків, що виготовили батьки.....	67

ВСТУП

Сучасний розвиток українського суспільства в кризових умовах вимагає зміни траєкторії виховного впливу закладу освіти на формування патріотичної громадської позиції та цінність власної національної ідентичності. Актуальною освітньою проблемою дошкільної освіти України є потреба у вихованні самодостатньої особистості, яка здатна розуміти свою роль у суспільстві, не байдужої до майбутнього своєї країни особи.

Результативність дошкільного виховання визначають робота педагога закладу дошкільної освіти з батьками дітей. Сім'я - основний соціальний інститут, що відповідає за навчання та становлення особистості дитини. Але через брак педагогічних знань щодо специфіки виховання дітей сучасні батьки здійснюють виховання інтуїтивно та хаотично. І тому постає потреба у плідній співпраці педагогів з батьками для забезпечення розвитку дитини, реалізації неперервності виховних впливів та створення необхідних умов для навчання та виховання, а особливо патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти.

Проблему патріотичного виховання розглянуто у наукових доробках: І. Беха, Н. Чорної (теоретико-методологічні основи формування особистості громадянина-патріота України); К. Журби та І. Шкільної (розвиток національно-культурної ідентичності); В. Кременя, К. Ващенко, І. Вільчинської, І. Дзюби (виховання патріотично спрямованого покоління); М. Качур (патріотичне виховання за допомогою краєзнавства), С. Волошиної (патріотичне виховання засобами музейної педагогіки).

Патріотичне виховання здобувачів дошкільної освіти розглядається у дослідженнях Л. Косинської (виховання любові до рідного міста); С. Тесленко (патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку); Н. Борисової, Н. Лисенко, О. Тарасової, В. Майбороди (патріотичне виховання засобами мистецтва) тощо.

Отже, актуальність та значимість для сучасного українського суспільства досліджуваної проблеми зумовили вибір теми магістерської

роботи: **«Партнерська взаємодія ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання дошкільників».**

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами та темами. Наукове дослідження виконано згідно з науковою темою кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Мета дослідження – теоретичний аналіз та обґрунтуванні і експериментальна перевірка педагогічних умов **партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання дошкільників.**

Відповідно до мети виділено **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати та уточнити основні дефініції дослідження.
2. Охарактеризувати партнерську взаємодію ЗДО та сім'ї як фактор патріотичного виховання.
3. Виділити критерії, показники та рівні патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.
4. Теоретично обґрунтувати та перевірити ефективність педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання дошкільників.

Об'єкт дослідження – процес патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти у **партнерській взаємодії ЗДО та сім'ї.**

Предмет дослідження – педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання дошкільників.

Для досягнення мети й вирішення завдань дослідження використовувались такі **методи дослідження:** *теоретичні* (аналіз наукових джерел, виділення критеріїв з показниками та рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти); *емпіричні:* анкетування, спостереження, бесіди, опитування, педагогічний експеримент; статистичні методи обробки даних.

Наукова новизна роботи полягає у обґрунтуванні педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання дошкільників, виділені *критеріїв з показниками* патріотичної вихованості

здобувачів дошкільної освіти; уточнено *структурні компоненти* патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти (когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий).

Практичне значення роботи полягає у використанні у роботі вихователя закладу дошкільної освіти запропонованих педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання дошкільників, розробки системи діагностики рівня патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження здійснювалась під час участі у XI Міжнародна науково-практична конференція «TOPICAL ASPECTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH» 11-13.07.2024 року (Токіо, Японія).

Робота складається зі вступу, двох основних розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО ТА СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

1.1. Сутність патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти

Держава акцентує в галузі освіти на пріоритетну роль родини у вихованні дітей, особливо в кризових умовах сучасності. Завдання закладу освіти – реалізувати цілісне виховне середовище для здобувачів.

Це відображається в законодавчих документах, що забезпечує взаємозв'язки батьків та педагогів закладу дошкільної освіти, а особливо патріотичне виховання дошкільників (Стратегія національно-патріотичного виховання до 2025 р., Сімейний кодекс України, Концепція розвитку дошкільної освіти в Україні, Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти.

Метою Стратегії національно-патріотичного виховання до 2025 р. є виділення пріоритетів національно-патріотичного виховання дітей та молоді, забезпечення сутності національно-патріотичного виховання. Окреслено головні напрямки досягнення стратегії: підтримка та розвиток сімейних національних традицій, активне долучення родин до національно-патріотичного виховання дітей; забезпечення партнерства учасників процесу патріотичного виховання; впровадження сучасних виховних систем.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що батьки є рівноцінними учасниками освітнього процесу здобувачів дошкільної освіти. Акцентовано, що родина є вагомим осередком процесу виховання дошкільника. В документі передбачено участь батьків у формуванні компетентностей та базових цінностей дошкільників.

Для нашого дослідження важливим є характеристика поняття «патріотизм». Проаналізуємо наукові дослідження з цього питання.

Ми розділяємо позицію В. Киричок, що «патріотизм сьогодні стає

нагальною потребою і держави, і кожної особистості, яка своєю активною любов'ю до Вітчизни прагне досягти взаємної любові від неї з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке сприятиме саморозвиткові кожної особистості, становленню її патріотичної самосвідомості на моральній основі» [40].

Для сучасної української держави патріотизм є першочерговою рисою суспільної свідомості особистості, яскравим виявом суспільства, критерієм оцінювання громадянина. Морального значення патріотизму надає те, що це одна з форм суспільних інтересів, результативним засобом трансформації загальних людських цінностей на рівень індивідуальної свідомості. До таких цінностей відносимо повагу до історії та сучасності, визначних діячів та героїв України.

За переконанням Т. Поніманської, «патріотизм» – це любов до Батьківщини, відданість народу. Без любові до Батьківщини, прагнення розширювати її багатства, оберігати свободу і незалежність, людина не може бути громадянином країни» [41, с.112].

Патріотизм характеризується Н. Гончар як «почуття цінності і необхідності для життя кожної людини її включення у велику цілісну індивідуальність народу і, з іншого боку, як інстинкт самозбереження народної індивідуальності та самобутності; багатогранне явище, що являє складний комплекс властивостей і характеристик, по-різному проявляються на різних рівнях функціонування соціальної системи» [20, с.34]

Цікавим є дослідження Н. Майбороди, яка розглядає проблему виховання патріотизму. Вона зазначає, що «виховання громадянина прогнозує вивчення історії країни, героїчного минулого та сьогодення, духовних надбань. Ці знання сприяють формуванню дітей, духовно багатих, які будуть розбудовувати та розвивати високоморальне, гуманістично спрямоване суспільство» [38, с.23].

У своїй наукових доробках С. Русова, акцентуючи увагу на невідповідність закладів освіти національним особливостям, зміст

патріотичного виховання трактувала як розвиток любові до свого рідного краю, українського суспільства та поваги до інших людей [12, с.15].

За переконанням І. Котенєвою, «рівень патріотичної вихованості є цілісною характеристикою людини, в якій представлено наявність і ступінь сформованості певних якостей, поведінки. Вона обґрунтовує, що патріотичне виховання є процесом акумуляції патріотичних знань і понять, формування патріотичних цінностей, переконань та використання засвоєних знань в житті особистості» [32, с.18].

Таким чином, на основі аналізу наукових досліджень патріотичної вихованості, для нашого дослідження визначаємо поняття *«патріотична вихованість здобувача дошкільної освіти»* як динамічну властивість людини, яка відображає любов до країни, до людей, ціннісне ставлення до власної сім'ї, знання національної символіки, державних свят, традицій, видатних людей минулого та сьогодення своєї держави.

Для розкриття змісту, виділення компонентів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти необхідно проаналізувати діючі освітні програми навчання, розвитку та виховання дітей дошкільного віку, в яких представлено реалізацію патріотичної вихованості дошкільників.

В ході дослідження було проаналізовано найбільш використовуванні комплексні освітні програми навчання, розвитку та виховання «Українське дошкілля», «Дитина», а також програма «Україна – моя Батьківщина».

У освітній програмі «Українське дошкілля» виділено освітню лінію «Народознавство», в якій представлено показники компетентності дошкільника: «уявлення про культурні традиції українського народу та регіону проживання, підтримує сімейні традиції спілкування; проявляє зацікавлення до історії рідного краю; цінує та розуміє історію України; має розуміння про особливості української оселі, національного одягу, народної іграшки; уявлення про національну кухню; знання про ремесла, промисли; використовує усну народну творчість» [10, с.34].

У освітній програмі «Дитина», освітня лінія «Дитина в соціумі» характеризує зміст роботи вихователя закладу дошкільної освіти у

категорії «Україна – рідний край». За змістом якого здобувачу дошкільної освіти потрібно «розширювати, узагальнювати та систематизувати знання про рідний край, природні багатства держави, промисловість, історичні особи та сучасники, історичні пам'ятки. Збагачувати знання про державні символи: Державний Прапор, Герб, Гімн; знати правилами поведінки з державними символами; мати уявлення про рослинні та народні символи Батьківщини, знати назву та коротку інформацію про столицю України та інші міста» [23, с. 168-169]. В освітній лінії «Екопростір розвитку дитини», зазначено комплекс знань дітей щодо України, державних символів, традицій українського суспільства; надано пріоритет розвитку відповідальності та розуміння власних обов'язків [23, с. 11]. Відповідно до парціальної програми «Україна – моя Батьківщина» старший дошкільник: «знає свою родину; шанує історії свого роду, пам'ятає дні народження рідних, демонструє повагу до членів сім'ї; розуміє значення оберегів; береучасть у заходах закладу дошкільної освіти; знає права та обов'язки; на базовому рівні розповідає про історію та сучасність рідної країни; проявляє повагу до героїв минулого та сучасності;» [30, с. 55].

Отже, вивчивши наукові роботи, програми розвитку, навчання та виховання дошкільників, виділили *когнітивний, ціннісний та поведінковий* компоненти патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.

Перший – *когнітивний компонент* характеризує уявлення дошкільника про любов до своєї країни, знання про патріотизм, родину, державні свята, традиції, важливі сучасні та історичні події. Відповідно до когнітивного компоненту знання та судження про країну попереджує хибні знанням про патріотизм.

Другий – *ціннісний компонент* – виділяє поважне ставлення до України; родини, національних традицій. Важливість компонента характеризується тим, що знання про патріотизм впливає на пізнавальну сферу, емоційне сприйняття та ціннісних установок особистості дитини.

Третій – *поведінковий компонент* – прояв любові до Батьківщини, що

проявляється у вчинках та поведінці: збереження та розуміння традицій; активна участі у патріотичних заходах закладу дошкільної освіти. У виділеному компоненті вміння й навички розвиваються шляхом набуття власного досвіду дошкільника, залучення до суспільної праці.

Структура патріотичної вихованості здобувача дошкільної освіти графічно представлена у Рис. 1.1.

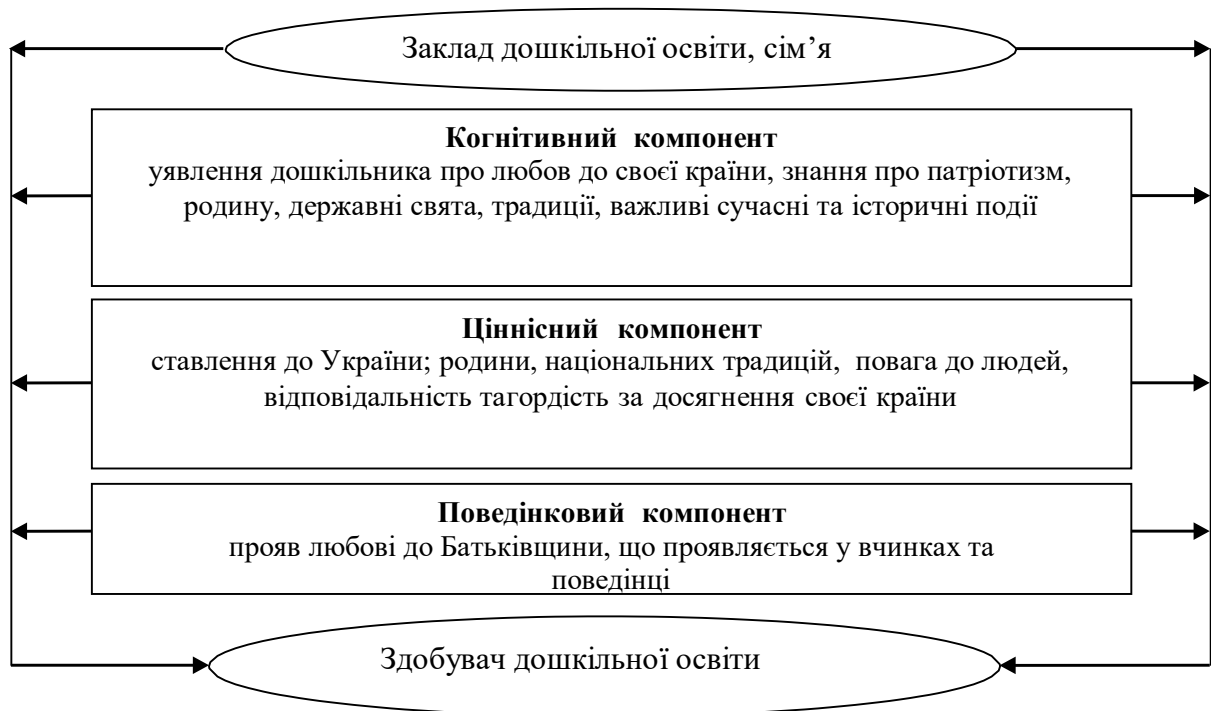

Рис. 1.1 Структура патріотичної вихованості здобувача дошкільної освіти

Зазначена структура патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти у партнерській взаємодії ЗДО і сім'ї дозволяє окреслити критерії з показниками та рівні патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.

1.2. Партнерська взаємодія ЗДО та сім'ї як фактор патріотичного виховання

Для обґрунтування партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї задля патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти вагомим є розкриття значення партнерської взаємодії.

Психологічна наука визначає взаємодію як «процес впливу об'єктів один на одного, що характеризує їх взаємну обумовленість та

взаємозв'язок. Кожна із взаємодіючих сторін виступає як причина іншої та як наслідок одночасного зворотного впливу протилежної сторони, що обумовлює розвиток об'єктів та їхніх структур. Якщо при взаємодії виявляється протиріччя, то вона виступає джерелом саморуху і саморозвитку» [5, с.6].

Термін «взаємодія» за педагогічним словником К. Крутій, О.Фунтікової визначається як «категорія, що показує вплив об'єктів один на одного, зміну стану, взаємоперехід» [37,с.112].

Таким чином, дефініцію «взаємодія» пояснюємо як систематичний вплив учасників діяльності один на одного у процесі вирішення певної спільної мети.

Питання спільної діяльності вихователів ЗДО та родин вихованців досліджено в роботах Н. Каньоса, М. Машовець, А. Богущ, К. Крутій, Т. Кравченко, Т. Поніманської та ін.

В дослідженні М. Машовець констатовано, що взаємодія батьків та вихователів розглядається в аспектах:

- 1) прагматичному (поліпшення організації освітнього процесу з дітьми);
- 2) педагогічному;
- 3) освітньо-психологічному (активна участь батьків, яка впливає на освітній процес у закладі дошкільної освіти);
- 4) соціальному (культурна взаємодія) [39,с.18].

О. Фунтікова зазначає, що «робота з батьками вихованців є ваговою складовою дошкільної освіти взагалі, оскільки заклад освіти є базовим соціальним осередком дитини після сім'ї. І результативність виховання в умовах закладу дошкільної освіти пов'язана зі здійсненням освітнього процесу на основі педагогіки партнерства» [37,с.108].

Н. Семенова у своїх дослідженнях розкриває завдання партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти та родини, розглядає індивідуальні та фронтальні форми взаємодії. Проаналізовано інноваційні форми взаємодії

з батьками вихованців: групові семінари, практикуми, онлайн консультивання, тренінги, ділові ігри, практичне розв'язання конкретних завдань [43,с.21].

За дослідженням Т. Поніманської, «вплив закладу освіти на розвиток педагогічної культури батьків вихованців буде ефективним за таких критеріїв:

1. Спрямованість. Даючи певні поради, рекомендації, вихователі закладу дошкільної освіти мають володіти знаннями про конкретну сім'ю. Нерідко батьки звертаються за допомогою, порадою до вихователя щодо виховання власної дитини.

2. Швидкий зворотний зв'язок. Професійна діяльність педагога з батьками вихованців має здійснюватися за допомогою безпосереднього діалогу, під час якого можна визначити рівень педагогічної освіченості та здійснювати корекцію.

3. Індивідуалізація впливу. Взаємодіючи з батьками, педагог допомагає застосовувати педагогічні знання спрямовані на певну дитину відповідно до її індивідуальних особливостей розвитку» [41,с.218].

Деякі особливості партнерської взаємодії педагога з батьками як засобу патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти вивчено у сучасних наукових роботах С. Бабюка, Г. Задорожної, Т. Цуркан.

Проаналізувавши сутність партнерської взаємодії закладу освіти та сім'ї з питань патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти основним чинником організації виховної роботи, де суб'єктом є вихователь закладу дошкільної освіти, батьки та вихованці; характеризуємо це поняття як «процес спільної взаємовідповідальної діяльності педагогів і батьків, що прогнозує обмін інформацією, організацію заходів для досягнення патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти».

Організація партнерської взаємодії ЗДО з сім'ями дошкільників передбачає застосування різноманіття форм і методів роботи. Розглянемо детальніше форми взаємодії.

Виділяють такі групові форми взаємодії: батьківські збори, індивідуальні консультації, фронтальні онлайн консультації, індивідуальні онлайн консультації, рекомендації, лекції, практикуми, дні відкритих дверей, робота з використанням онлайн платформ та сервісів, групові консультації, тренінги, виставки робіт, свята, розваги, спільні заходи, школа молодих батьків, гуртки, вечори питань та відповідей, опитування, анкетування тощо.

Наочно-інформаційні форми роботи ЗДО з батьками: батьківські куточки, лепбуки, листи довідки, тематичні стенди, дошку оголошень, інформаційні листи, виставки, анкетування, листування, індивідуальні завдання, запрошення, виставки дитячих робіт; відеофрагменти або фото діяльності, режимних моментів, занять. Вони спрямовані на ознайомлення родини з життям дітей в умовах закладу дошкільної освіти, завданням освітньої діяльності, змістом і методами виховання, надають практичну допомогу та підтримку сім'ям вихованців. Наприклад, щодо патріотичного виховання з дітьми дошкільного віку можна запропонувати використання прописів «Мальовнича Україна», які сприяють не тільки виробленню навичок письма та підготовки руки дитини до письма, а й ознайомити здобувачів дошкільної освіти з побутом та традиціями свого народу.

Актуальними та розповсюдженими є також творчі форми взаємодії з батьками із залученням дітей та співробітників закладу дошкільної освіти. Батьки із задоволенням беруть участь у театральних постановках, розвагах та святах, що допомагає розкрити потенціал родини за межами домашніх умов.

Цікавим є залучення на заняттях або інших освітніх заходах представників родини певної родини, які також мають вплив на виховання дитини, що сприяє налагодженню дружніх стосунків, взаєморозуміння, небайдуже ставлення до розвитку та виховання дошкільника.

У партнерській взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками важливе значення має педагогічна самоосвіта батьків дітей, активізація бажання та вміння розширювати власні педагогічні знання і на подальшому

етапі розвитку дитини.

Враховуючи проблематику нашого дослідження, зазначимо, що серед усіх напрямків виховання значну увагу слід приділити саме патріотичному вихованню. На наш погляд, саме у цьому аспекті потрібно організовувати партнерську взаємодію закладу дошкільної освіти та сім'ї з урахуванням усіх компонентів співпраці, можливості виховання майбутніх громадян.

1.3. Педагогічні умови організації партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання

Теоретичний аналіз питання партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї в контексті патріотичного виховання, виділення особливостей такої діяльності в умовах закладу дошкільної освіти дозволяють виділити та обґрунтувати педагогічні умови забезпечення результативності означеного процесу.

Узагальнення досліджень науковців щодо досліджуваної проблеми дали підстави виділити такі педагогічні умови:

- вдосконалення професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників;
- спрямованість виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти;
- впровадження ефективних форм партнерської взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти та батьків, спрямованих на формування патріотичної вихованості дітей дошкільного віку.

Пояснимо зазначені умови більш детально.

Вибір педагогічної умови – вдосконалення професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників – характеризується тим, що схема діяльності вихователя закладу дошкільної освіти включає ціннісні орієнтації і педагогічну етику; спеціальні та загальні здібності; професійні якості педагога; потрібні знання та уміння та професійну техніку.

У магістерському дослідженні звертаємо увагу на компетентності

педагогів закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дітей, тому вагомим є практичний досвід у закладі дошкільної освіти.

Важливими в контексті нашого наукового дослідження є роботи С.Івах, де виділено такі умови діяльності вихователів і батьків: «культура спілкування педагогів та батьків, толерантність, неупередженість у вирішенні різних завдань, забезпечення мотивації, актуальність спільних завдань» [28, с.50]. За переконанням С. Івах «спільна діяльність вихователя з батьками вихованців представляє собою засіб організації діяльності з родинами на основі соціальної перцепції шляхом комунікації». Тому для реалізації означеної педагогічної умови потрібно організувати семінар-практикум для вихователів «Патріотичне виховання в умовах закладу дошкільної освіти» [28, с.65]. Основний принцип якого - це забезпечення позитивного настрою вихователя як передумови емоційного комфорту та результативності діяльності здобувачів дошкільної освіти в опануванні потрібною життєвою компетентністю.

Другою педагогічною умовою визначено спрямованість виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти. Вибір цієї педагогічної умови характеризується науковими доробками дослідників. Так, наприклад, у роботах науковці (Н. Гавриш, Г. Орлова, Г. Беленька, С. Нечай, , О.Рейпольська, Н. Шкляр) застерігають вихователів від трансформації занять у формальну взаємодію [8, с.21]. Оскільки якість освітнього та виховного процесу у ЗДО залежить також від наполегливої праці дорослих, вимагає безперервного моніторингу потреб та здібностей здобувача дошкільної освіти. Про значення дій в інтересах дошкільника зазначає С. Івах: «Сутність взаємодії полягає в узгодженні в інтересах дитини вимог, дій дошкільного закладу і сім'ї як суб'єктів її виховання, активне залучення батьків до педагогічного процесу, надання допомоги педагогічному колективу дошкільного закладу. Саме, взаємодія сім'ї та дошкільної установи у педагогічному процесі здатна формувати індивідуальність, активізувати особистий творчий потенціал не тільки

дитини, але і педагогів та батьків» [28, .с102].

Про істотну роль педагогів ЗДО і батьків зазначено у наукових працях Г. Беленької, яка звертає увагу на тому, що «педагоги повинні організувати роботи з трансформації уваги батьків від розумового розвитку дошкільника до морального; змістити увагу на пояснення вагомості змістовної комунікації та спільної діяльності задля формування елементарних якостей особистості дошкільника, ролі гри в житті здобувача дошкільної освіти» [8, с.10].

О. Чекан зазначає, що «важливим аспектом роботи з виховання патріотизму є орієнтування здобувачів дошкільної освіти на цінності, творчу працю та працю взагалі». В дослідженні зазначено, що дошкільний вік є сенситивним для виховання поваги до своєї країни, рідного краю, до традицій та культури українського народу.

Орієнтиром дошкільної освіти, за дослідженнями Г. Беленької, «має бути відмова від традиційного заняття як головної форми освітнього процесу зі здобувачами дошкільної освіти. Це положення також було враховано під час формулювання педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання».

Про актуальність використання творчих форм взаємодії з батьками вихованців закладу дошкільної освіти за участі співробітників закладу, батьків та самих дітей зазначено у роботах вчених, як Н. Каньоса, О.Коханової та ін.. В даному трактуванні цікавим є застосування творчих форм роботи з батьками : «квести, сторітелінги, що є актуальними для впровадження другої педагогічної умови партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї в контексті патріотичного виховання».

У наукових доробках М. Гриневич ґрунтовно проаналізовано використання квестів, та виділено, що «квест (в перекладі з англ. quest – пошуки) є одним з основних жанрів дитячих ігор, що потребують від гравця вирішення конкретних завдань для проходження сюжету гри» [21, с.153].

Стосовно сторітелінгу, то Н. Гарбузова пропонує застосовувати п'ять

приоритетних сюжетів, що «можуть змінюватись у процесі реалізації:

1. Класичний. Структура: герой – мета – перешкоди – вирішення проблеми – результат. Організовується для мотивації, тлумачення процесів або явищ, вибору способу вирішення завдання.

2. Супротив з ворогом. Структура: герой – мета – зустріч з противником – боротьба та перемога – результат. Це вдалий сюжетом для підвищення мотивації.

3. Історія Попелюшки. Структура: герой – нестандартна ситуація – проблема або супротивник – поява чарівного героя-помічника – вирішення проблеми. Використовується для мотивації, роз'яснення або порівняння, опису змін в конкретних сферах життя, вибору варіанту розв'язання завдання.

4. День бабака. Структура: герой – мета – дії героя – вибір стратегії – результат. Підходить для роботи над помилками, закріплення.

5. Квест. Структура: герой – мета – зміна локацій та розв'язання завдань – результат. Організовується для моделювання навчальних ситуацій, розв'язання задач, закріплення умінь та навичок» [18].

Третьою педагогічною умовою визначено впровадження ефективних форм партнерської взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти та родин, спрямованих на розвиток патріотичної вихованості дітей. У процесі взаємодії вихователя закладу дошкільної освіти та батьків щодо патріотичного виховання дошкільників здійснюється заохочення здобувачів дошкільної освіти до спостереження, обговорення; за результативної підтримки педагогів та батьків у дошкільника спостерігається поява зацікавленості до опанування традицій, символіки, прагнення знати історичні події тощо.

При виборі форм та методів партнерської взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти та родинами вагомим є діалог. Підтвердженням цього є дослідження, що спрямовані на вивчення педагогіки партнерства та її головному принципу «діалог – взаємодія – взаємоповага».

Так, наприклад, серед форм взаємодії з батьками М. Дем'яненко

акцентує на таких, як «точка зору – форма, що потребує колективного обговорення певної проблеми, обмін думками, де кожен член взаємодії доводить власну точку зору; Батьківський турнір – батьки як члени турніру отримують домашні завдання, до яких готуються завчасно, обговорюють їх вирішення. Для організації турніру вибирають ведучого та журі; Родинний аукціон – форма взаємодії, що спрямована на обмін ідеями, думками» [22, с.86].

Отже, використання третьої педагогічної умови передбачає активізацію пошукової діяльності дорослих, а саме батьків; здійснення вихователем інструктивних настанов та консультацій щодо застосування сюжетно-рольової, творчої діяльності тощо.

Таким чином, педагогічними умовами, що забезпечать результативність патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти засобом партнерської взаємодії, було виокремлено такі: вдосконалення професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників; спрямованість виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти; впровадження ефективних форм партнерської взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти та батьків, спрямованих на формування патріотичної вихованості дітей дошкільного віку.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЯ ЗДО ТА СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

2.1. Організація констатувального етапу дослідження

Виділення рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти відбувалась в межах експериментального етапу нашої роботи, завданнями виокремлено:

- 1) запропонувати критерії з показниками патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти;
- 2) підібрати методики та реалізувати їх в роботі;
- 3) систематизувати данні, визначити рівень патріотичної вихованості дошкільників.

Проведення експерименту потребувала визначення критеріїв з показниками та рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти у партнерській взаємодії ЗДО і сім'ї. Оцінювати рівень патріотичної вихованості доречно використанням системи критеріїв з показниками, для виділення яких необхідно наукове роз'яснення.

Виділивши критерії дослідження науковці виокремлюють різні критерії та показники досліджуваного поняття (М.Качур,Т.Маланюк).

Дослідниками О. Квас та С. Волошин запропоновано такі критерії та показники патріотичної вихованості: «сформованість патріотичних знань (знання родоводу, знання про Малу і Велику Батьківщину, розуміння елементарних понять патріотичного змісту); вираженість патріотичних почуттів та ціннісного сприйняття рідного краю, держави, ознак нації (патріотичні почуття до малої Батьківщини, ціннісні орієнтації, ставлення до рідного краю, країни, народу); прояв патріотичної поведінки (патріотичні прагнення та мотиви, активна участь у суспільно корисній та культуротворчій діяльності, прояв патріотичних якостей у діях і вчинках)» [32,с.18].

У науковому дослідженні М. Качур запропонувала й обґрунтувала

критерії та показники патріотичної вихованості: «когнітивний (знання народних традицій, обрядів, звичаїв, пам'яток культури, музичного та танцювального фольклору, уявлення про спадщину відомих митців, види народного декоративно-ужиткового мистецтва рідного краю), емоційно-ціннісний (інтереси, бажання учнів опанувати художні цінності краю, власне емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва рідного краю), діяльно-творчий (художньо-краєзнавчий досвід, уміння, участь в опануванні мистецькою спадщиною рідного краю), етноідентифікаційний (усвідомлення власної причетності до українського етносу та його національної культурно-мистецької спадщини), полікультурний (толерантне ставлення до народів, що проживають на території України, обізнаність з їхньою традиційною культурою, мистецтвом)» [31,с.8].

Спираючись на охарактеризовану структуру патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти, використовуючи узагальнення наукових дослідження з проблеми вивчення визначено критерії з показниками патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти:

– *«уявлення про патріотизм»* (уявлення про зміст та структуру патріотизму, його компоненти– любов до Батьківщини; знання про символіку, державні свята; сімейні традиції, важливі історичні та сучасні події, свої права та обов'язки);

– *«бажання виявляти патріотизм»* (почуття любові до країни; ціннісне ставлення до сім'ї; знання історії свого роду; позитивне ставлення до традицій народу, рідної мови);

– *«вияв патріотизму у власній поведінці»*: (вияв любові до Батьківщини, участь сімейних традиціях, заходах патріотичного спрямування; виконання суспільно корисних правил та норм у діяльності).

Згідно з критеріями з показниками охарактеризовано рівні патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти, а саме: високий, середній, низький.

Для детального опису критеріїв, показників та рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти використовуємо структурований

опис рівнів, що допомагає більш ефективно організувати проведення констатувального експерименту представлений у додатку А.

З метою аналізу рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти розроблено планування констатувального етапу експериментального дослідження.

Зміст передбачав вибір експериментальної бази дослідження, підбір діагностувальних методик, виділення рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти на основі виділених критеріїв та показників. Проведення діагностики передбачало поетапність здійснення дослідницьких процедур згідно з поставленими завданнями.

Констатувальним етапом дослідження було охоплено 14 старших дошкільників, 2 вихователя закладу дошкільної освіти, 12 батьків.

Експериментальною базою проведення дослідження був Антонівський ясла - садок № 4 комбінованого типу з логопедичними групами Херсонської міської ради (за українським законодавством).

Організація констатувального етапу нашого дослідження передбачала такі етапи: виділення рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти; визначення особливостей організації взаємодії закладу дошкільної освіти з сім'ями вихованців; з'ясування відношення батьків дошкільників до патріотичного виховання та готовності до партнерської взаємодії з закладом дошкільної освіти стосовно патріотичного виховання дошкільників. До програми експериментального дослідження увійшли: діагностика рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти відповідно до виділених критеріїв та показників; аналіз готовності педагогів до дієвого патріотичного виховання дошкільників; виявлення готовності батьків до партнерської взаємодії з закладом дошкільної освіти з питань патріотичного виховання; здійснення впливу батьків і педагогів на формування патріотичної вихованості вихованців закладу дошкільної освіти; обґрунтування педагогічних умов патріотичного виховання дошкільників у партнерській взаємодії ЗДО з сім'ями; перевірка

результативності організованої роботи.

Під час накопичення інформації використовувались такі методи: метод спостереження, бесіди; анкетування та опитування.

У Додатку Б подані завдання для діагностики патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти згідно з виділених компонентів, критеріїв та показників.

Для виділення рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти було запропоновано діагностичні завдання з окреслених компонентів, критеріїв та показників. Діагностику рівнів патріотичної вихованості починаємо з критерію – *«уявлення про патріотизм»*. До показників відносимо: знання про зміст та структуру патріотизму, компоненти– любов до країни; знання про символіку, державні свята; сімейні традиції, важливі історичні та сучасні події, свої права та обов’язки.

Показник *«знання про символіку, державні свята»* діагностувався шляхом використання дидактичної гри *«Українські державні та народні символи»* (Додаток В).

Хід гри: спочатку дошкільнику пропонують набір з прапорів та гербів та дитина має вказати на державні символи України. Час проведення: 5 хвилин. Далі здобувачу освіти потрібно пояснити власний вибір. Потім дошкільник отримує аркуш з символами та потрібно знайти символи з гербом. Час проведення: 5 хвилин. Далі педагог пропонує прослухати різні гімни країн та підняти прапор України, коли почують гімн нашої країни.

Оцінювання:

2 бали – здобувач освіти швидко і безпомилково виконав завдання.

1 бал – здобувач освіти впорався із завданням, але були паузи, потребував підказок в ході прослуховування гімну.

0 балів – здобувач освіти мав труднощі у виконання завдання, не зміг розпізнати державні символи України, їх пояснити, та обрати гімн держави.

Показник *«знання про сімейні традиції, важливі історичні та сучасні події»* діагностувався за допомогою бесід представлених у додатку В

«Гордість країни», «Було чи не було» .

Показник *«знання про права та обов'язки»* діагностувався використанням вправи, в якій здобувачу дошкільної освіти необхідно вирішити ситуації з морально-правовим змістом (Додаток В).

Мета: виявити рівень знань про права та обов'язки.

Матеріали: картки із усміхненим та похмурым смайликами, протокол.

Хід проведення: педагог пропонує здобувачу дошкільної освіти пограти в цікаву гру. Педагог читає ситуації та пропонує дошкільнику визначити чи доречно поведив герой ситуації чи ні. У здобувача освіти та педагога є по два смайлика. Усміхнений означає – правильне вирішення проблеми, а сумний – неправильне вирішення. Після зачитування ситуації дитина дошкільного віку та педагог перевіряють чи однакові у обох відповіді.

Оцінювання:

2 бали – здобувач дошкільної освіти знає права та обов'язки, може обґрунтувати власний вибір.

1 бал – здобувач дошкільної освіти плутається у окремих правах та обов'язках, не завжди пояснює власний вибір.

0 балів – здобувач дошкільної освіти не розуміє права та обов'язках, не здатен пояснити вибір.

Критерій *«бажання виявляти патріотизм»* з показниками: почуття любові до країни; ціннісне ставлення до сім'ї; знання історії свого роду; позитивне ставлення до традицій народу, рідної мови.

Показник *«ціннісне ставлення до сім'ї, знання історії свого роду»* діагностувався використанням бесід «Моя родина» (Додаток В).

Мета: перевірити знання дошкільника про історію свого роду.

Матеріали: аркуш паперу з намальованим деревом, маленькі фотокартки або зображення членів родини, протокол.

Хід проведення: вихователь проводить бесіду для виявлення знань дітей про сутність поняття «сім'я», пропонує дошкільнику створити сімейне дерево. Далі вихователь цікавиться сімейними традиціями

дитини? Що дошкільник робить цікавого разом з членами сім'ї?

Оцінювання:

2 бали – здобувач дошкільної освіти розуміє сутність поняття «сім'я», «традиції родини»; розповідає про членів сім'ї та сімейні традиції.

1 бал – здобувач дошкільної освіти розуміє сутність поняття «сім'я», потребує вправління при розповіді про членів сім'ї та традиції.

0 балів – здобувач дошкільної освіти не демонструє знання відповідно до окреслених вимог.

Показник – *«позитивне ставлення до традицій народу, рідної мови»* – діагностували використанням бесід за тематикою «Українські традиції».

Мета: проаналізувати відношення дошкільника до традицій українського народу, рідної мови.

Матеріали: сюжетне зображення «День незалежності», протокол.

Хід завдання: дошкільнику пропонується дати відповіді на питання:
Що ти знаєш про рідну мову та опиши її?

Яка мова є державною в Україні?

Коли святкують День незалежності України?

Що ти знаєш про вишиванки?

Критерій *«вияв патріотизму у поведінці»* з показниками: вияв любові до країни, участь сімейних традиціях, заходах патріотичного спрямування; виконання суспільно корисних правил та норм у діяльності.

Показник – *«участь у сімейних традиціях»* діагностувався використанням бесід «Державні свята».

Мета: проаналізувати зацікавленість дошкільника у прийнятті участі у сімейних традиціях.

Матеріали: картки із зображенням державних свят.

Хід бесіди: дошкільнику пропонується з мішечка витягнути картку із зображенням свята. Педагог зазначає назву свята та питає чи знає здобувач освіти його значення? Чи відмічають вдома?

Батькам пропонується заповнити коротку анкету для аналізу результатів.

Оцінювання:

2 бали – здобувач дошкільної освіти орієнтується у державних святах, бере активну участь у сімейних традиціях.

1 бал – здобувач дошкільної освіти не знає окремих державних свят, бере участь у окремих сімейних традиціях.

0 балів – здобувач дошкільної освіти майже орієнтується у державних святах, не бере участі у сімейних традиціях.

Показник – *«участь у заходах патріотичного спрямування»* діагностувався засобом індивідуальних бесід.

Мета: визначити зацікавленість дошкільника у патріотичних заходах.

Хід бесіди: Дошкільнику пропонують пригадати українські пісні. Висловити ставлення до них. Дитину просять розповісти український віршований твір та пригати його автора.

Оцінювання здійснюється від 0 балів до 2 балів.

Показник – *«виконання суспільно корисних правил та норм у діяльності»* діагностувався шляхом використання проблемних освітніх ситуацій.

Хід організації: вихователь зачитує здобувачам дошкільної освіти освітні ситуації та пропонує обміркувати та запропонувати варіант вирішення.

Оцінювання здійснюється від 0 балів до 2 балів.

Отже, запропонована діагностика за допомогою означених методів дозволяє виділити основні тенденції організації патріотичного виховання у процесі партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї.

У результаті діагностики рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти з'ясовано, що переважна більшість дошкільників мають низький та середній рівні патріотичної вихованості. Розглянемо детальніше отримані дані констатувального етапу дослідження.

За узагальненою інформацією щодо критерію «уявлення про патріотизм» результати подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

**Результати рівня патріотичної вихованості здобувачів
дошкільної освіти за критерієм «уявлення про патріотизм» на
констатувальному етапі дослідження у %**

Рівень	уявлення про символіку		знання про традиції, історичні події,		уявлення про права та обов'язки		Узагальнений результат	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Високий	25	26	21	20	28	29	28	29
Середній	46	44	43	49	44	44	44	45
Низький	29	30	36	31	28	27	28	26

За результатами з представленої таблиці, можна констатувати, що діти демонструють стійкі знання про символіку, національні свята, традиції, історичні події ніж про права або обов'язки.

За другим критерієм патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти результати продемонстровано у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Результати рівня патріотичної вихованості дошкільників за критерієм «бажання виявляти патріотизм» на констатувальному етапі у %

Рівень	почуття любові до країни; поважне ставлення до сім'ї; знання історії свого роду;		шанобливе ставлення до традицій, рідної мови		Узагальнений результат	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Високий	27	28	32	30	30	30
Середній	37	39	38	37	38	39
Низький	36	33	30	33	32	31

Проаналізувавши одержані результати за критерієм «бажання виявляти патріотизм» можна зазначити, що у здобувачів дошкільної освіти яскравіше розвинуто поважне ставлення до членів сім'ї ніж до традицій та здобутків народу.

Результати за критерієм «вияв патріотизму у власній поведінці» представимо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

**Результати рівня патріотичної вихованості здобувачів
дошкільної освіти за критерієм «вияв патріотизму у власній
поведінці» на констатувальному етапі у %**

Рівень	участь у сімейних традиціях		участь у заходах патріотичного спрямування		виконання суспільно корисних правил та норм у діяльності		Загальний результат	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Високий	29	27	32	33	34	34	32	31
Середній	36	36	37	36	40	39	37	37
Низький	35	37	31	31	26	27	31	32

Узагальнені результати рівнів патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти експериментальної та контрольної груп представлено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Результати рівнів патріотичної вихованості здобувачів
дошкільної освіти експериментальної та контрольної груп на
констатувальному етапі дослідження у %**

Рівень	Експериментальна група	Контрольна група
Високий	29	30
Середній	40	39
Низький	31	31

Для виконання завдань магістерської роботи проведено опитування вихователів закладу дошкільної освіти щодо партнерської взаємодії з батьками у контексті патріотичного виховання (Додаток Г).

Проаналізувавши результати опитування педагогів, можна сказати, що вихователі констатують істотне значення патріотичного виховання для сучасних дітей дошкільного віку; кожен з педагогів має власне розуміння поняття «патріотична вихованість»; всі опитувані бажають, щоб сім'ї брали активну участь у патріотичному вихованні дошкільників; більшість користується тільки стандартними формами взаємодії з сім'ями з питань патріотичного виховання, але частина прагне розширити свої знання та користуватися новими та цікавими формами взаємодії.

Для вирішення завдань магістерської роботи за напрямом «визначення відношення батьків до патріотичного виховання власних дітей та готовності до партнерської взаємодії із закладом дошкільної освіти у контексті патріотичного виховання» було проведено анкетування батьків (Додаток Г).

Результати такої роботи дали змогу проаналізувати відношення, зацікавленість батьків у партнерській взаємодії.

Як показало анкетування, переважна більшість батьків вихованців закладу дошкільної освіти вважає, що відповідальність за патріотичне виховання покладена на педагога.

Таким чином, підтвердилася потреба у цілеспрямованій роботі з батьками дошкільників для організації партнерської взаємодії ЗДО з сім'ями в контексті патріотичного виховання.

Отже, результати констатувального етапу дослідження підтверджують, що переважна більшість здобувачів дошкільної освіти мають середній та низький рівні патріотичної вихованості. Вихователі закладу освіти позитивно б реагували на активну залученість батьків у патріотичному вихованні.

Такі результати переконують про необхідність педагогічної роботи щодо патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти, підвищення результативності партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї.

2.2. Реалізація педагогічних умов організації партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї в контексті патріотичного виховання

Метою прикінцевого етапу нашого дослідження була перевірка результативності запропонованих педагогічних умов патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти у партнерській взаємодії ЗДО і сім'ї.

Для досягнення мети формувального етапу дослідження вирішено завдання:

1. Проведено пропедевтичну роботу з педагогами та батьками з питань патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти, проведено практикуми для вихователів та батьків.

2. Здійснено та впроваджено процес патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти у партнерській взаємодії ЗДО та сім'ї за допомогою використання системи ігрових вправ для дошкільників «Україна – моя країна».

3. Відпрацьовано роботу з патріотичної вихованості для використання традиційних та інноваційних форм партнерської взаємодії ЗДО та родини.

Щодо першої педагогічної умови – *вдосконалення професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників*, з педагогами проведено практикуми з патріотичного виховання дошкільників, план роботи подано у додатку Д.

Тематика практикумів для вихователів: «Ціннісне ставлення до своєї країни», «Партнерство у вихованні дошкільника», «Календар партнерської взаємодії з сім'єю» та «Онлайн- взаємодія з сім'ями».

Під час практикумів педагоги здобували нову інформацію з питань виховання патріотизму у здобувачів дошкільної освіти в сучасних умовах; під час зустрічей педагоги виконували варіативні вправи та підготовлені різноманітні завдання.

Щодо другої умови – *спрямованість виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної*

освіти, запропоновано ігрову систему для дошкільників «Україна – моя країна». До розробки вправ та завдань були залучені батьки вихованців – це обов'язковий компонент реалізації означеної педагогічної умови. Серед запропонованих та виконаних вправ для дошкільників значна кількість зі зверненням до досліду та прикладу дорослих.

Структура ігрової системи «Україна – моя країна» для здобувачів дошкільної освіти мала такі складові компоненти: «Державні символи», «Права та обов'язки», «Традиції сім'ї» та «Українська народна творчість». Зміст всього комплексу ігор представлений у додатку Є.

В основу такого комплексу використано метод сторітелінгу для підвищення мотивації дошкільників до освітньої діяльності. Результативним та цікавим інтерактивним методом партнерської взаємодії ЗДО з сім'єю є проєктування. Така діяльність унікальна через здатність інтеграції форм і методів отримання нової інформації. У ході нашої дослідно-експериментальної роботи освітній проєкт дозволяє батькам долучатись до нього із використанням цікавих заходів патріотичного спрямування. Реалізація такого проєкту можлива лише за умови активної співпраці та участі вихователів та сімей вихованців.

Реалізація останньої педагогічної умови здійснювалась за допомогою таких форм:

- онлайн зустрічі «Точка зору» (фронтальні або індивідуальні);
- тренінги з застосуванням міні-лекцій, презентацій, мозкового штурму тощо);
- творча робота (виготовлення лепбуків).

У проєктній взаємодії також застосовувались тренінги, що були досить популярними серед батьків вихованців ЗДО. У тренінгах вихователі користувались методами і техніками активного навчання: ділові, сюжетно-рольові ігри, групові дискусії. Тренінги направлені на розвиток у батьків комунікативної взаємодії та поліпшення загального рівня їх педагогічної обізнаності у питаннях патріотичного виховання дітей.

Також використовувався метод Case-study, що потребує переходу від

накопичення знань до практико-орієнтованого підходу. Він широко використовується для розвитку вміння вирішувати конкретні завдання. Мета – навчити батьків аналізувати отриману інформацію, виділяти головні аспекти, пропонувати варіанти розв'язання завдання.

Ще одна цікава форма взаємодії з сім'ями дітей – лепбук. Це власноруч зроблена за допомогою підручних матеріалів або онлайн ресурсів інтерактивна книжечка. У ній розміщується матеріал з конкретної теми. Лепбук є прикінцевим етапом дослідницької роботи, яку здобувачі дошкільної освіти можуть виконувати з педагогами та батьками в процесі ознайомлення з певною темою (Додаток І).

Отже, виділені педагогічні умови сприяли удосконалення патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти. Ефективність означеного процесу визначалася вдосконаленням професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників; спрямованістю виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти; впровадженням ефективних форм партнерської взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти та родини, спрямованих на розвиток патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.

2.3. Результати дослідження

Заключна діагностика результатів членів освітнього процесу у ЗДО: діти, їх батьків, вихователів на прикінцевому етапі дослідно-експериментального дослідження відбувалось за діагностичним інструментарієм констатувального етапу дослідження. Це дозволило здійснити порівняння результатів та виділити висновки щодо динаміки розвитку патріотичної вихованості у здобувачів дошкільної освіти завдяки партнерській роботі закладу дошкільної освіти і родини з позиції патріотичного виховання.

Здійснене повторне опитування вихователів старших дошкільників закладу дошкільної освіти, констатує, що усі педагоги визначають

важливість патріотичного виховання для дітей дошкільного віку; 75 % педагогів не влаштовує використання тільки традиційних форм взаємодії з сім'ями вихованців з патріотичного виховання, а прагнуть використовувати сучасні форми з використанням дистанційної форми взаємодії, інтерактивних технологій та онлайн сервісів та платформ, адже переконались у їх ефективності.

Результати повторного анкетування батьків засвідчують позитивне відношення та зацікавленість щодо партнерської взаємодії з закладом дошкільної освіти. Проаналізувавши отримані статистичні дані, визначаємо, що 86% батьків вважають патріотичне виховання потрібною умовою повноцінного розвитку дошкільника; 93% опитаних змінили свою позицію щодо відповідальності за патріотичне виховання дітей, та 75% батьків акцентували на вагомості партнерської взаємодії з педагогами та співробітниками закладу дошкільної освіти для ефективного виховного впливу. Зазначимо, що батьки дошкільників стали більш зацікавленими у дослідженні традицій своєї сім'ї та знайомства дітей з ними у повсякденному житті.

У таблиці 2.5. представлено результати констатувального та контрольного етапів дослідно-експериментального дослідження за виділеними критеріями патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти.

Таблиця 2.5.

**Порівняння результатів контрольного етапу дослідно-
експериментального дослідження патріотичної вихованості
здобувачів дошкільної освіти у %**

Рівень	Експериментальна група	Контрольна група
Високий	38	30
Середній	52	42
Низький	10	28

Як бачимо, в ЕГ збільшився відсоток дітей з високим рівнем патріотичної вихованості на 9 %, середній рівень зріс на 12 % і низький рівень знизився на 21%. В контрольній групі відсоток дітей з високим рівнем патріотичної вихованості залишився на тому ж рівні, середній рівень збільшився на 3% і низький рівень знизився на 3%. Вищезазначене констатує, що у контрольній групі результати, приблизно, на тому ж рівні, оскільки в цій групі не впроваджувались педагогічні умови партнерської співпраці ЗДО і родини в контексті патріотичного виховання.

Таким чином, позитивні зміни рівня патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти підтверджують доцільність запропонованих та впроваджених педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї в контексті патріотичного виховання.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань нашого дослідження, можна зробити такі загальні висновки:

1. У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що батьки є рівноцінними учасниками освітнього процесу здобувачів дошкільної освіти. Акцентовано, що родина є вагомим осередком процесу виховання дошкільника. В документі передбачено участь батьків у формуванні компетентностей та базових цінностей дошкільників.

Для сучасної української держави патріотизм є першочерговою рисою суспільної свідомості особистості, яскравим виявом суспільства, критерієм оцінювання громадянина. Морального значення патріотизму надає те, що це одна з форм суспільних інтересів, результативним засобом трансформації загальних людських цінностей на рівень індивідуальної свідомості. До таких цінностей відносимо повагу до історії та сучасності, визначних діячів та героїв України.

На основі аналізу наукових досліджень патріотичної вихованості, для нашого дослідження визначаємо поняття *«патріотична вихованість здобувача дошкільної освіти»* як динамічну властивість людини, яка відображає любов до країни, до людей, ціннісне ставлення до власної сім'ї, розуміння національної символіки, знання свят, традицій, видатних людей держави.

2. Проаналізувавши сутність партнерської взаємодії ЗДО та сім'ї з питань патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти основним чинником організації виховної роботи, де суб'єктом є вихователь закладу дошкільної освіти, батьки та вихованці; характеризуємо це поняття як *«процес спільної взаємовідповідальної діяльності педагогів і батьків, що прогнозує обмін інформацією, організацію заходів для досягнення патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти»*.

Організація партнерської взаємодії ЗДО з сім'ями вихованців передбачає використання різних форм і методів співпраці. Виділяють такі групові форми взаємодії: батьківські збори, індивідуальні консультації,

фронтальні онлайн консультації, індивідуальні онлайн консультації, рекомендації, лекції, практикуми, дні відкритих дверей, робота з використанням онлайн платформ та сервісів, групові консультації, тренінги, виставки робіт, свята, розваги, спільні заходи, школа молодих батьків, гуртки, вечори питань та відповідей, опитування, анкетування тощо. Наочно-інформаційні форми роботи ЗДО з батьками: батьківські куточки, лепбуки, листи довідки, тематичні стенди, дошку оголошень, інформаційні листи, виставки, анкетування, листування, індивідуальні завдання тощо.

3. Спираючись на структуру патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти, використовуючи узагальнення наукових дослідження з проблеми вивчення визначено критерії з показниками патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти: *«уявлення про патріотизм»* (уявлення про зміст та структуру патріотизму, його компоненти– любов до Батьківщини; знання про символіку, державні свята; сімейні традиції, важливі історичні та сучасні події, свої права та обов'язки); *«бажання виявляти патріотизм»* (почуття любові до країни; ціннісне ставлення до сім'ї; знання історії свого роду; позитивне ставлення до традицій народу, рідної мови); *«вияв патріотизму у власній поведінці»*: (вияв любові до Батьківщини, участь сімейних традиціях, заходах патріотичного спрямування; виконання суспільно корисних правил та норм у діяльності).

Згідно з критеріями з показниками охарактеризовано рівні патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти, а саме: високий, середній, низький.

4. Узагальнення досліджень науковців щодо досліджуваної проблеми дали підстави виділити такі педагогічні умови: вдосконалення професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників; спрямованість виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти; впровадження ефективних форм партнерської взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти та батьків, спрямованих на

формування патріотичної вихованості дітей дошкільного віку.

Щодо першої педагогічної умови – *вдосконалення професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти щодо патріотичного виховання дошкільників*, з педагогами проведено практикуми з патріотичного виховання дошкільників. Тематика практикумів для вихователів: «Ціннісне ставлення до своєї країни», «Партнерство у вихованні дошкільника», «Календар партнерської взаємодії з сім'єю» та «Онлайн- взаємодія з сім'ями».

Щодо другої умови – *спрямованість виховних впливів вихователя та батьків на реалізацію патріотичного виховання здобувачів дошкільної освіти*, запропоновано ігрову систему для дошкільників «Україна – моя країна». До розробки вправ та завдань були залучені батьки вихованців – це обов'язковий компонент реалізації означеної педагогічної умови.

Реалізація останньої педагогічної умови здійснювалась за допомогою таких форм: онлайн зустрічі «Точка зору» (фронтальні або індивідуальні); тренінги з застосуванням міні-лекцій, презентацій, мозкового штурму тощо); творча робота (виготовлення лепбуків).

Заключна діагностика результатів усіх учасників освітнього процесу: здобувачів дошкільної освіти, їх батьків, вихователів на прикінцевому етапі дослідно-експериментального дослідження відбувалось за діагностичним інструментарієм констатувального етапу дослідження. Це дозволило здійснити порівняння результатів та зробити загальні висновки щодо динаміки рівнів патріотичної вихованості у здобувачів дошкільної освіти завдяки партнерській взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї у контексті патріотичного виховання.

Результати проведеної роботи засвідчує, що рівень патріотичної вихованості дошкільників має позитивну динаміку після впровадження педагогічних умов. Так, в експериментальній групі збільшився відсоток здобувачів дошкільної освіти з високим рівнем патріотичної вихованості на 9 %, середній рівень зріс на 12 % і низький рівень знизився на 21%. В контрольній групі відсоток здобувачів дошкільної освіти з високим рівнем

патріотичної вихованості залишився на тому ж рівні, середній рівень збільшився на 3% і низький рівень знизився на 3%. Вищезазначене констатує, що у контрольній групі результати майже не змінились, оскільки в цій групі не впроваджувались педагогічні умови партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї в контексті патріотичного виховання.

Таким чином, позитивні зміни рівня патріотичної вихованості здобувачів дошкільної освіти підтверджують доцільність запропонованих та впроваджених педагогічних умов партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї в контексті патріотичного виховання.

Перспективи подальшої роботи вбачаємо у розробці методичних рекомендацій щодо вдосконалення знань вихователів закладу дошкільної освіти у контексті патріотичного виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабкіна М. *Наукові підходи до організації процесу громадянського виховання молоді*. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 4 (58), 2016, 430–438.
2. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс]. 2016, URL: <https://ezavdnz.mcfrr.ua/book?bid=37876>
3. Балицька, І. М. Психолого-педагогічні аспекти взаємодії вихователя дошкільного закладу з батьками вихованців. 2021. [Електронний ресурс] URL: <http://www.apppychology.org.ua/data/jrn/v4/i16/4.pdf>
4. Бех, І. Д. *Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення і шляхи реалізації*. Педагогіка і психологія. 2014, 1, 12–17.
5. Бех, І. Д. *Патріотизм як цінність. 7 наукових позицій у національно-патріотичному вихованні*. Управління освітою. 6, 2018, 6–12.
6. Бех, І. Д. & Кириченко В. І., Петрочко Ж. В. *З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді)*. Посібник. Харків: «Друкарня Мадрид». 2016, 172с.
7. Бех, І. Д. & Журба, К. О., Киричок, В. А. *Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін: навчально-методичний посібник*. Київ: Педагогічна думка. 2011, 247с.
8. Беленька, Г. *Вплив ідей нової української школи на зміст діяльності педагогів закладів дошкільної освіти*. Освітній простір України. 12, 2018, с.7–14.
9. Бікі, І. & Якимович, Т. *Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти*. Педагогічні інновації у фаховій освіті. Ужгород, 2019, с. 231-245
10. Білан, О. І. *Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля»*. Тернопіль: «Мандрівець». 2017, 172с.
11. Блажко, Л. В. *Організаційно-педагогічні умови використання аудіовізуальних засобів навчання викладачами інститутів післядипломної освіти*. 2021, [Електронний ресурс] URL:

<http://tme.umo.edu.ua/docs/6/11blappe.pdf>.

12. Богущ, А.М. Ракурси національного виховання С. Русової в умовах трансформації суспільства. Вісник. Серія: Педагогічні науки. 135, 2016, с. 14–18.
13. Богущ, А.М. Лисенко, Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі. К: Вища школа. 2003, 264с.
14. Борисова, Н. А. *Патріотичне виховання дітей дошкільного віку*. Освіта впродовж життя. Таврійський вісник освіти. 1(57), 2017, с.53–59.
15. Валентьєва, Т. І. *Сутність, мета, принципи і форми співробітництва дошкільного навчального закладу з батьками старших дошкільників*. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 17(1), 2019, 121–128.
16. Гавриш, Н. *Моя країна – Україна*. Методична скарбничка вихователя. 7, 2016, с. 4–7.
17. Газіна, І. О. *Формування першооснов національної самосвідомості у дітей старшого дошкільного віку засобами української народної музики* (Дис. канд. пед. наук). Київ. 2018, 211с.
18. Гарбузова, Н. О. Сторітелінг, як мистецтво красивої розповіді [Електронний ресурс] URL: <http://sadiq-marinka.in.ua/>
19. Гончар, Н. П. *Форми взаємодії закладів дошкільної освіти із сім'єю з питань формування здоров'язбережувальної компетенції в дітей дошкільного віку*. 13, 2019, с. 183–186.
20. Гончар, Л.В. *Теоретико-методичні засади формування батьківсько-дитячих взаємин*. (Дис. докт. пед. наук). Інститут проблем виховання НАПН України, Київ. 2018, 123с.
21. Гриневич, М. С. *Медіа освітні квести*. Вища освіта України. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Київ: Гнозис. 3, 2019, 153–155.
22. Дем'яненко, М.С. *Формування готовності особистості до партнерської взаємодії як педагогічна проблема*. 2013, С. 86–91.

23. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020, 183с.
24. Довженко, Т. О. *Підготовка майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до роботи з сім'єю*. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». 52, 2021, 124–133.
25. Жейнова, С. & Гузь, В., Таган, Л. *Організаційно-педагогічні умови ефективної взаємодії дошкільного закладу з сім'єю*. Науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок». 3 (158), 2020, с.27–30.
26. Журба, К. О. & Шкільна, І. М. *Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності підлітків*. Рідна школа. 2021, С.11-12.
27. Задорожна, Г. С. *Педагогічні умови правового виховання дітей 6-7 років у взаємодії сім'ї і закладу освіти* (Дис. канд. пед. наук). Суми.2018, 207с.
28. Івах, С. М. *Основні засади співпраці дошкільних навчальних закладів з родинами вихованців*. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Мелітополь. 2013, 215с.
29. Калуська, Л. В. *Родинне сонцеколо*. Методичний poradник для роботи з батьками. Тернопіль: Мандрівець. 2016, 78с.
30. Каплуновська, О. *«Україна – моя Батьківщина»*. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. 2016,169с.
31. Качур М. М. *Патріотичне виховання молодших школярів засобами художнього краєзнавства*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ. 2010, 20с.
32. Квас, О. & Волошин, С. *Формування патріотичної вихованості учнів початкової школи засобами музейної педагогіки*. Молодь і ринок. 11 (166),2022, с. 18–22.
33. *Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку*. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б.,2020, 44с.

34. Концепція розвитку дошкільної освіти [Електронний ресурс] URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-koncepciyi-rozvitku-doshkilnoyi-osviti>
35. Кравченко, Г. Ю. Метод проектів у розвитку якості дошкільної освіти. Х.: Ранок, 2016. 138с.
36. Крутій, К. & Зданевич, Л. *Сторітелінг: мистецтво розповідання, або як зацікавити дітей*. Дошкільне виховання. 7, 2019, с. 2–5.
37. Крутій, К.Л. & Фунтікова, О.О. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД. 2018, 150с.
38. Майборода, Н. О. *Патріотичне виховання засобами мистецтва вихованців сільських навчально-виховних комплексів у контексті ідей Василя Олександровича Сухомлинського*. 2019, 41с.
39. Машовець, М. А. *Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців*. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць. Наукові записки РДГУ. 2(45), 2021, с.18–24.
40. Павлюк, Р. Теоретичні основи творчої педагогічної взаємодії у сучасному освітньому середовищі [Електронний ресурс] URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3659/1/R_Pavliuk_PSH_6_FMLD_PI.pdf
41. Поніманська, Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ: ВЦ «Академія». 2018, с.8
42. Проект стратегії розвитку державної молодіжної політики до 2030 року. [Електронний ресурс] URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/48349>
43. Семенова, Н., Лаврів, Х. & Бондарук Д. *Взаємодія дошкільного навчального закладу і сім'ї у вихованні особистості дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема*. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2 (351), 2021, с. 19–29.

44. Чекан, О. І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2015, 162с.
45. Швець Т.А. Групова взаємодія здобувачів дошкільної освіти як основа формування впевненості в собі. Український педагогічний журнал. № 3. 2022,с.149-155, URL:<https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/620/582>
46. Швець Т.А. Особливості організації роботи закладу дошкільної освіти з розвитку педагогічної культури батьків дітей раннього віку. Український педагогічний журнал. № 1. 2024,с.161-167, URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/734>

ДОДАТКИ

Додаток А

**Критерії, показники та рівні патріотичної вихованості
дошкільників**

Компонент	Показники оцінювання	Рівні		
		Високий	Середній	Низький
	1	2	3	4
Когнітивний компонент	1. Критерій «уявлення про патріотизм»			
	1) знання й уявлення про національну символіку, державні свята	Повнота знань щодо національної символіки, державних свят	Недостатня повнота знань щодо національної символіки, державних свят	Обмеженість знань щодо національної символіки, державних свят
	2) знання й уявлення про народні й сімейні традиції, історичні події, видатних людей країни	Може назвати видатних людей Батьківщини (письменників, художників, композиторів, спортсменів та ін.), певні історичні події, доступні дітям старшого дошкільного віку	Може назвати кілька видатних людей Батьківщини, плутається в історичних подіях	Не може згадати прізвищ видатних людей Батьківщини, плутається в певних історичних подіях
	3) знання й уявлення про свої права та обов'язки	Глибокі знання й уявлення про свої права та обов'язки, доступні дітям старшого дошкільного віку	Глибокі, але не в повній мірі знання й уявлення про свої права та обов'язки, доступні дітям старшого дошкільного віку	Не сформовано глибокі знання й уявлення про свої права та обов'язки, доступні дітям старшого дошкільного віку
Ціннісний компонент	2. Критерій «бажання проявляти патріотизм»			
	1) ціннісне ставлення до родини, поцінування історії своєї сім'ї	Цінує історію своєї сім'ї	Загалом дитина виявляє позитивне ставлення до історії своєї сім'ї	Індиферентно відноситься до історії своєї сім'ї
	2) гордість за досягнення країни	Пишається досягненнями	Не впевнений у досягненнях країни	Не пишається досягненнями країни

	3) позитивне ставлення до традицій свого народу, державної мови	Позитивно ставиться до традицій свого народу, державної мови	Не зовсім сформоване шанобливе ставлення до традицій свого народу, державної мови	Байдуже ставиться до традицій свого народу, державної мови
Поведінковий компонент	3. Критерій «прояв патріотизму у поведінці»			
	1) участь у народних і сімейних традиціях	Активно приймає участь у народних і сімейних традиціях	Не охоче приймає участь у народних і сімейних традиціях	Не виявляє зацікавлення у народних і сімейних традиціях
	2) участь у колективних патріотичних заходах	Охоче приймає участь у колективних патріотичних заходах, втілює патріотичні почуття через відтворення культурних надбань народу України (читання віршів, малювання символів, спів патріотичних пісень)	Не охоче, але достатньо активно приймає участь у колективних патріотичних заходах, втілює патріотичні почуття через відтворення культурних надбань народу України (читання віршів, малювання символів, спів патріотичних пісень)	Не має бажання приймати участь у колективних патріотичних заходах, втілювати патріотичні почуття через відтворення культурних надбань народу України (читання віршів, малювання символів, спів патріотичних пісень)
	3) дотримання суспільно корисних правил у різних видах діяльності	Дотримується суспільно корисних правил у різних видах діяльності	Інколи дотримується суспільно корисних правил у різних видах діяльності	Не розуміє важливості дотримання суспільно корисних правил у різних видах діяльності

**Компоненти, критерії, показники патріотичної вихованості
дошкільників та діагностичні завдання для виявлення рівнів
патріотичної вихованості**

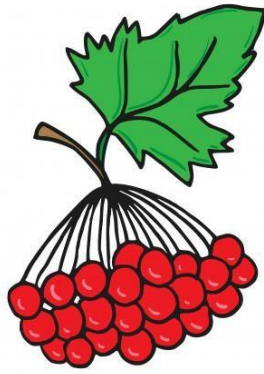
Комп- о- ненти	Крите- рії	Показники	Діагностичні завдання
Когнітивний	«уявлення про патріотизм»	1) знання й уявлення про національну символіку, державні свята	Дидактична гра «Державні та народні символи»
		2) знання й уявлення про народні й сімейні традиції, історичні події, видатних людей країни	Бесіда «Гордість країни», «Було/не було»
		3) знання й уявлення про свої права та обов'язки	Гра-вправа з ситуаціями з певним морально-правовим змістом
ціннісний	«бажання проявляти патріотизм»	1) ціннісне ставлення до родини, поцінування історії своєї сім'ї	Бесіда «Моя родина»
		2) гордість за досягнення країни	Бліц-опитування «Досягнення»
		3) позитивне ставлення до традицій свого народу, державної мови	Бесіда «Українські традиції»
Поведінковий	«прояв патріотизму у поведінці»	1) участь у народних і сімейних традиціях	Бесіда «Народні свята»
		2) участь у колективних патріотичних заходах	Бесіда «Надбання України»
		3) дотримання суспільно корисних правил у різних видах діяльності	Проблемні ситуації

**Діагностичні завдання для визначення рівнів патріотичної
вихованості дошкільників**

Матеріали до діагностики першого показника *«знання й уявлення про національну символіку, державні свята»*

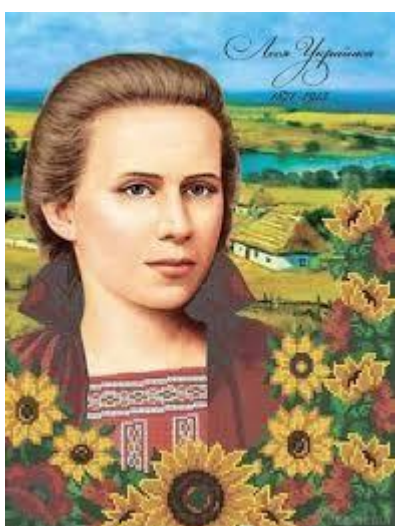
Дидактична гра «Українські державні та народні символи»

**Матеріали до діагностики другого показника «знання й
уявлення про сімейні традиції, історичні події, видатних людей
країни»**

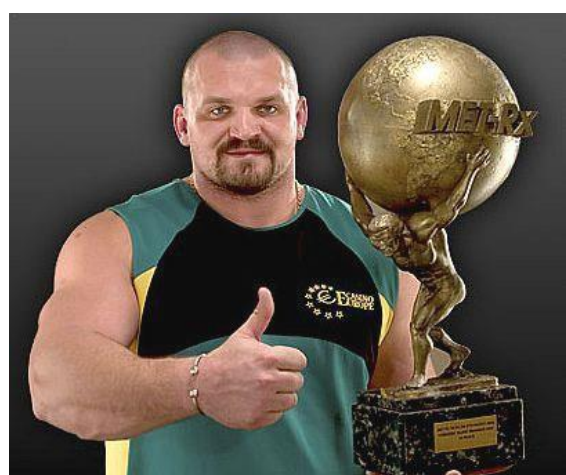
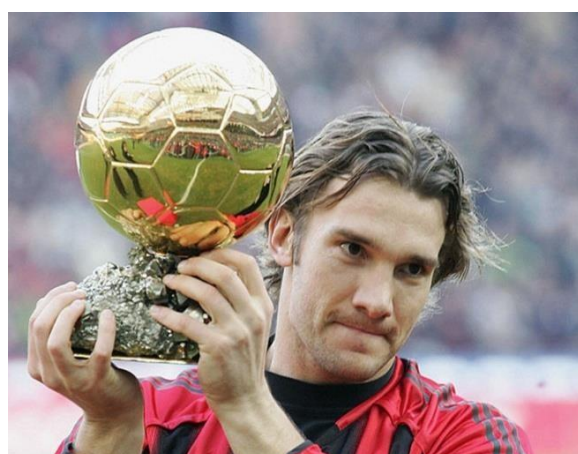
Портрети Лесі Українки, Тараса Шевченка, Івана Франко, Григорія
Сковороди, Богдана Хмельницького.

Матеріали до діагностики показника «ціннісне ставлення до родини, поцінування історії своєї сім'ї»

Матеріали до діагностики показника «гордість за досягнення країни»

Матеріали для опитування вихователів

Мета: з'ясування ставлення вихователів до проблеми патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку, їхнього бачення ролі в цьому процесі закладу дошкільної освіти і сім'ї, наявного методичного арсеналу щодо забезпечення патріотичної вихованості дітей у взаємодії із родиною.

1. Як Ви розумієте поняття «патріотичне виховання»?
2. Про яку дитину Ви скажете, що вона патріотична вихована?
3. Чи потрібна Вам допомога сім'ї дитини у здійсненні патріотичного виховання?
4. Серед інших видів виховання, скільки часу Ви б відвели на патріотичне виховання?
5. Які форми роботи щодо патріотичного виховання Ви вважаєте ефективними?
6. Чи вистачає Вам інформації для планування ефективної взаємодії з батьками щодо патріотичного виховання дітей?
7. Чи вважаєте Ви себе патріотом?

Анкета для батьків

ШАНОВНІ БАТЬКИ!

Просимо Вас взяти участь в анкетуванні. Анкета є анонімною.
Із запропонованих варіантів відповідей оберіть ту, яка, на Вашу думку, є правильною.

1. Хто повинен займатися патріотичним вихованням Вашої дитини?
 - а. Заклад дошкільної освіти
 - б. Сім'я
 - в. Заклад дошкільної освіти і сім'я

2. Чи відвідуєте Ви разом з дитиною, музеї, виставки, ін.?
 - а. Так
 - б. Ні
 - в. Не вважаю потрібним

3. Які традиції існують у Вашій родині?

4. Чи є у вашій родині такі сімейні традиції, яких ваша дитина не хоче дотримуватися?
 - а. Так
 - б. Ні
 - в. Не знаю

5. Як ви вважаєте, чи відіграють сімейні традиції важливу роль у вихованні дитини?
 - а. Так
 - б. Ні
 - в. Важко відповісти

6. Якщо на 5 питань Ви відповіли «так», то скажіть, які саме сімейні традиції впливають на виховання дошкільників?

7. Чи залучаєте Ви дитину до участі у підготовці сімейних свят?
 - а. Так
 - б. Інколи
 - в. Не вважаю це потрібним

8. Чи є у дитини вдома свої обов'язки? Якщо так, то які?
 - а. Так
 - б. Ні

в. Важко відповісти

9. Чи має Ваша дитина змогу вдома слухати українські дитячі пісні, дивитися українські мультфільми? Якщо так, то які?

а. Так

б. Ні

в. Важко відповісти

10. Чи задоволені Ви тим, як проходить патріотичне виховання в закладі дошкільної освіти?

а. Так

б. Ні

в. Важко відповісти

11. Якщо у Вас виникає запитання щодо виховання дитини до кого Визвичайно звертаєтеся спершу:

а. До вихователя, адже, він впродовж дня здійснює виховний вплив на дитину

б. Звернуся до батьків, подругв. Почитаю у книзі, інтернеті

12. Чи вважаєте Ви себе патріотом? а. Так

б. Ні

в. Важко відповісти

13. Оберіть з запропонованого списку тільки ті форми роботи щодо патріотичного виховання, які Вам найбільше до вподоби:

консультації	батьківські збори
семінари-практикуми	тренінги
зустрічі з цікавими людьми	ділові ігри
тематичні стенди	лекції
дошку оголошень	мобільні додатки
інформаційні листи	гуртки за інтересами
виставки дитячих робіт	онлайн-консультації
тематичні зустрічі	клуб спілкування
вечори запитань та відповідей	спільні свята

Додаток Д

Тренінгова програма «Патріотичне виховання у дошкільці»

№	Назва сесії	ас	Мета	Приклади вправ
1.	«Від спілкування до взаємодії»	од.	сприяти усвідомленню учасниками тренінгу важливості комунікативної діяльності у житті людини	«Цінність мовлення», «З чого починається спілкування», «Від слова до дії» тощо
2.	«Соціальні мережі як допоміжні платформи для батьківсько-виховательської взаємодії в аспекті патріотичної вихованості дітей»	од.	охарактеризувати сучасні онлайн форми взаємодії між батьками та вихователями у питаннях патріотичного виховання	«Вайбер-повідомлення», «Спілкування онлайн», «Соціум і соціальні мережі» тощо
3.	«Вектори патріотичної вихованості дитини»	од.	розглянути вектори патріотичної вихованості сучасних українців	«Портрет патріота», «Взаємодія з позитивом»
4.	«Патріот»	од.	визначити сучасні результативні форми та методів взаємодії з батьками з метою пропаганди теми патріотизму	«Патріотична вихованість», «Торбинка ідей»
5.	«Формула патріотичної вихованості дитини»	од.	відпрацювання інтерактивних вправ патріотичної спрямованості, виготовлення методичної розробки для спільного використання батьками та дітьми	«Святковий календар», «Сім'я від -а- до -я-».

Додаток Е

**Тематичне планування практикумів для вихователів закладів
дошкільної освіти**

№	Тема	Зміст роботи	Засоби і матеріали
1.	«Формування ціннісного ставлення до Батьківщини»	спонукання учасників до розуміння значущості патріотичної вихованості дитини	папір, маркери, стікери кольорові, намиста різного кольору
2.	«Батьківсько-виховательський компас»	надання учасникам інформації про можливі форми та методи взаємодії з батьками саме в руслі патріотизму та практичні вправи для її засвоєння	компас, інформативні картки, кольорові камінці
3.	«Мозаїка патріотичної вихованості»	розгляд історичних літературних, архітектурних, музичних пам'яток України	мозаїка, кольоровий картон, клей, ножиці
4.	«Календар батьківсько-виховательської взаємодії»	розробка перспективного плану взаємодії вихователів з батьками дітей	різні види календарів (відривний, настінний, електронний), папір, маркери, дошка
5.	«Відкриваємо Україну разом»	опрацювання можливих способів зацікавити батьків темою патріотичного виховання дітей	зображення патріотичних сюжетів, магнітна дошка, магніти
6.	«Абетка батьківщинознавства»	виконання творчих вправ та завдань, спрямованих на утворення добірок і методичних матеріалів, що уможливають, наприклад,	настінна абетка, фломастери, папір, шаблон для

		інтеграцію патріотичної тематики у процес вивчення абетки	виготовлення паперових кубиків
7.	«Палітра виховної справи»	розгляд в використанні стратегій розвитку критичного мислення у взаємодії з батьками у питаннях патріотичного виховання	фарби, палітра, пензлики, аркуші білого паперу
8.	«Онлайн-взаємодія з батьками»	обговорення сучасної соціально-економічної ситуації, з'ясування позитивних рис електронного спілкування; характеристика Вайбер-групи, що вже створена для взаємодії з батьками	фото та відеоматеріали, бланки для опитування, папір, олівці
9.	«Творча Україна»	учасникам пропонується ознайомитися з думками сучасних вчених з приводу прояву патріотизму через творчість та обрати спосіб для власного прояву патріотизму, підготувавши авторську роботу	фарби, папір, клей, ножиці, музичний супровід

Ігровий комплекс «Україна – моя країна»

Назва гри	Ігрові завдання	Засоби і матеріали	Очікувані результати
«Державні народні символи»	«Маленькі українці подорожують рідним краєм», змагання «Зберисимволи країни», «Державна мова».	намиста, камінці, кінетичний пісок	діти впевнено називають державні символи, вміють навести приклади їх застосування
«Історія в особах та подіях»	«Мій родовід», «Пізнай світ українських козаків», «Подорож до Києва».	ляльки у національних костюмах, фототабло від ео матеріали, музичний супровід	діти відрізняють національний одяг українців; виявляють інтерес до історичних подій; вміють навести приклади видатних осіб України
«Права та обов'язки маленького українця»	«Хто що робить», «Гарний вчинок», «Життєві барви».	нормативні документи, музичний супровід (гімназії України), пазли	діти наводять приклади нормативних документів (Закон України про освіту, Конституція України, Конвенція про права дитини)
«Свята та традиції усієї України»	«Жила була казка», «Вгадай мультфільм», «Заверши думку»	іграшки-ляльковий театр, музичний супровід, театралізація фрагментів казок та оповідань	діти оперують різними назвами свят та наводять приклади сімейних традицій
«Українська народна творчість»	Естафета «Мій малюнок», «Блокнот, що посміхається»	кольоровий папір, наліпки у вигляді смайликів, олівці	діти виявляють інтерес та бажання брати участь у творчих вправах (одноосібно, у колективі інших дітей, а також разом з дорослими)

Державні та народні символи (приклади дитячих робіт)

СОНЯШНИК

калина

прапор України

тризуб

Проект «З любов'ю до Батьківщини»

Ідея проекту: проект націлений на підвищення рівня взаємодії батьків і вихователів у питаннях патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку.

Мета: перехід від поняття «робота з батьками» до поняття «взаємодія з батьками» та актуалізація патріотичного виховання дітей як актуальної потреби сьогодення.

Завдання:

1. Сформувати у батьків та вихователів усвідомлення ролі закладу дошкільної освіти як установи розвитку батьківсько-виховательської компетентності у патріотичному вихованні дітей.

2. Створити творчу атмосферу для взаєморозуміння, спільності інтересів та емоційної взаємопідтримки через підготовку та проведення заходів для усіх учасників за допомогою спільної творчої діяльності дітей і батьків.

Вид: дослідницько-творчий.

Засоби і матеріали: папір білий та кольоровий; фліпчарт, маркери, стікери кольорові, проектор, ножиці, клей, кольорові олівці, камінці, клубок ниток, фетр, липучки для тканин, металеві гачки, намиста, кінетичний пісок.

Цільова аудиторія: вихователі та батьки дітей старшого дошкільного віку.

Термін реалізації: два місяці.

Педагогічні засади проекту: доступність – запропонований взаємодії є зрозумілим, доступним та логічно побудований; наступність – принцип, що сприяє усвідомленню батьками майбутній перехід дитини до наступної ланки – до шкільної освіти; системність – запропоновані заходи є логічними та взаємопов'язаними, що загалом сприяє більш ефективному

опрацюванню теоретичних та практичних завдань з патріотичного виховання.

Форми взаємодії, які використовувалися:

- індивідуальні форми взаємодії: бесіди та консультації удосконалено як зустрічі під назвою «Точка зору», що були як індивідуальні, так і фронтальні;
- колективні форми взаємодії батьків і вихователів в рамках проєкту було представлено груповими тренінгами (з використанням методів міні-лекцій, колективних презентацій, мозкового штурму, сюжетно-рольових ігор тощо);
- виготовлення наочних матеріалів відбувалося як в межах закладу, так і під час виконання батьками домашнього завдання (творча робота мала бути виконана спільно з дитиною), наприклад, виготовлення тематичних тек (метод лепбуків).

Домашні завдання було передбачено для батьків (виготовлення певних творчих робіт спільно з дитиною, фіксація вражень та емоцій у процесі виконання робіт).

Очікувані результати:

- створення позитивного емоційного середовища для усіх учасників педагогічного процесу;
- розвиток патріотичних якостей у дітей завдяки креативності та спільній діяльності з батьками;
- поява у сім'ї спільних інтересів та захоплень, завдяки чому збільшується кількість традицій патріотичного характеру.

Критеріями ефективності впровадженого проєкту були наступні:

- зростання відвідуваності батьками запропонованих нами заходів;
- узгодженість дій вихователів і батьків;

– перетворювальний характер проекту: позитивна думка вихователів та батьків про значення їх взаємодії та як результативність цього – патріотична вихованість дитини.

Приклади лепбуків, що виготовили батьки

1. Лепбук «Патріот-економіст»

2. Лепбук «Українські казки»

3. Лепбук «Українець і його емоції»